XIII. évf. Budapest, 1908. május 15. 10. szám.

EVANGÉLIKUS CSALÁDI LAP

A lap ára egész évre 2 korona. Egy szám 20 fill. Egy lapnyi hirdetés díja 24 kor.

KIADJA A LUTHER-TÁRSASÁG

Szerkeszti

KOVÁCS SÁNDOR theol. akad. tanár.

Pozsony, Konvent-utca 11.

Megjelenik a nyári szünet kivételével minden hónap 1-én és 15-én.

A szerkesztőség bérmentetlen levelet nem fogad el s kéziratot visszsza nem ad.

Kiadóhivatal: A LUTHER-TÁRSASÁG EV. KÖNYVKERESKEDÉSE, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 51/a, mely a hirdetéseket felveszi, a megrendeléseket nyilvántartja s a hiányzó számokat megkeresésre pótolja.

TARTALOM: A béka. *Kozma Andor.* — Uram tanits meg minket imádkozni. *Kapi Béla.* — Az imádságos könyv. *Gagyhy Dénes.* — Egy újkori apostol háza. *Ráskai Pál.* — A kőszén. *Albert József.* — A nagy világból. — Vegyes. — Jó könyvek. — Luther társaság.

A béka.

Hat éves, apja, anyja nincs,
Ép, mint a makk, de rút szegény.
„Ehetném!“ ez a vágy lobog
Orcája száz himlőhelyén.
S szerénytelen tolakodással
Koldulni e rútság nem átall;
Ruhája rongy, a teste szenny
És félrerugják — béka menj!

Mitsem tanult, koldulni sem,
Művészet ebben is vagyon;
Csak volna szép, vén céhbelik
Nem hagynák akkor parlagon.
Mert hasznos az, ha szende szóban
Könyörg, pityergve meghatóan,
Coreggio rongyos angyala . . .
Ez, — mindig rossz „anyag“ vala.

Míly bűn foganta, — tudja ég!
Ki s hol szülé, — homályos az;
De már hat éve itt van ő
S nől ápolatlan, mint a gaz.
El nem veszett az utcaszélen
Sem éhen, sem a fagyba' télen;
S mely annyi mély sírt tölte meg:
A himlő —, az sem ölte meg.

Nem ölte meg, de átka lön,
Az orcájára költözött:
„A gyermekek közt béka légy
S koldus a koldusok között!“
Ha vig gyerekraj vette észre:
Gúny, ütleg, üldözés a része.
Száz úr pokolba kergeti,
Míg egy-egy krajcárt vet neki.

Ó, nyomorult, rút béka te,
Boldogtalan kicsinyke lény!
Előtted még tenger sok év
És nincs egy halovány remény.
E gyermek még ma csak hat éves,
Csak egyet érez még, hogy éhes,
Még szíve nem, — csak gyomra ég . . .
Legboldogabb e lény ma még!

De nől s egy csepp mérget belé
Olt minden istenadta nap.
Fogalma, vágya több leszen
S ő mindig boldogtalanabb.
Majd a tudásnak szörnyű fája
Mérges gyümölcsöt hullat rája —
S az undok béka megtanul
Gyűlölni mondhatatlanul.

Gyűlölni Istent, akihez
Mint gyermek nem imádkozott,
Kit akkor hisz csak, hogyha szíd,
Mert sorsa ilyen átkozott.
Kinek házába menni mert rég,
Ám őt még onnan is kiverték,
A sekrestyés elbánt vele:
Hess, nincs tolvajnak itt helye!

Gyűlölni embert, aki mind
Fölváltva él kéj s kín között;
Van dús, van röghöz vert szegény,
De nincs, mint ő, oly üldözött,
A küszöbig, hol ő megálla,
Kisüt a tűzhelyek világa
S nem mondta ember azt soha:
„Nos béka, lépj be, ülj oda!“

Gyűlölni nőt, kit hogyha lát,
Erében majd meggyúl a vér;
Kinek meghalna s ölne is
Egyetlen édes csókjáér'!

Ki őt egy percig sem szerette
És gúnykacajt ütött felette,
Mikor ő vágyban reszketett . . .
„Ugyan, rút béka, nincs eszed?“

Gyűlölni, — ezt jól megtanul,
Mindent, mi jó, mindent, mi szép.
S egy rém jár láthatatlanul
Nyomába mindig, hogyha lép.
E rém az emberek gyanúja,
Mely szíve tüzét lángra fújja . . .
Tetté leszen a gyűlölet —
S a sátán győztesen nevet.

Börtön, bitó a béka vége . . .
És az dícső, és az remek,
Hogy eltíporják így a bűnt
A bölcs és jámbor emberek.
Az állam, mint a jónak őre,
Törvényt szab a gonosztevőre,
Mert fődolog völgyön, hegyen
Az, hogy igazság, az legyen!

Igazság! . . . ím, a béka is
Bűnös volt és lakolt. — Helyes!
Miért volt árva, ronda, rút,
Ügyetlen és hímlőhelyes?
Következményit íme lássa,
Mért nem volt némi pártfogása,
Úgy nevelést nyert volna ám
Egy árvaházban is talán!

De nem! a béka még gyerek
Hat éves, — apja, anyja nincs!
Ha vagy, szent égi Irgalom,
E rút kis lényre is tekints!
Ma még a szenny csak testit érte,
Kegyes halálod küldd el érte:
Hadd üljön ott fenn a szegény,
Az örök Isten jobb felén!

Kozma Andor.

Uram taníts meg minket imádkozni...

Luk. 11., 1. v.

Az olajfák ezüstös lombján átszűrődik a napsugár és világos alakokat rajzolgat a bársonyos sötétzöld pázsitra. A tanítványok magukbamerülten állnak a hűs árnyékban s várják a Krisztus érkeztét. Ő pedig ott áll a közel távolban, szemei ég felé fordítva, kezei imádságra kulcsolva...

Mikor visszatér hozzájuk, szeméből édes békesség sugárzik, s arcára a maga szelíd varázsával ráborul a meghallgattatás boldog bizonyossága.

A tanítványok lelkében szent vágyódás ébred. Ezt a békességet, ezt a boldogságot ők is szeretnék megismerni. Odajárulnak a Mesterhez, kezük lágyan érinti a karját, úgy kérik szelíd könyörgő szóval: «*Uram, taníts meg minket imádkozni!*» . . .

Óh hogyne teljesítené kérésüket. Megnyitja ajkát és egy csodálatosan hangzó imádság szava csendül meg azon:

„Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben,
szenteltessék meg a te neved,
jöjjön el a te országod
legyen meg a te akaratod, miképen a mennyben úgy itt a földön is;
a mi mindennapi kenyerünket add meg nékünk ma,
és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk a mi ellenünk vétkezőknek
és ne vigy minket kisértetbe,
de szabadíts meg a gonosztól,
mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké. Ámen.

A tanítványok szent áhítattal hallgatták. A szívük hevesebben dobogott, s lelkükben valami ismeretlen boldogság bontogatta szárnyát. Az ajkuk is megnyílt, s lassankint ők is halkan mondogatták: «Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben! . . .»

Mikor alkonyatszálltával hosszabb árnyat vetettek a fák s halk fúvalom játszott az ezüstös lomb között, meg akkor is ott rezgett a levegőben az imádság szava: «Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben! . . .»

A nép legendás lelke pedig megtartotta, hogy melyik helyen tanította a Krisztus az ő tanítványait imádkozni, s a vallásos kegyelet a «Miatyánk templomot» építette oda. Falain 32 nyelven van feljegyezve az Úr imádsága.

Emberkéz készítményénél sokkal fönségesebb az a templom, melyet ebben az imádságban maga az Isten épített. Karcsú oszlopokon hatalmas boltívek emelkednek a magasba, mintha az áhítatos gondolatnak nyitnának utat a mennyekbe. Mindegyik egy-egy kérés. Egy alapon nyugosznak, sziklaszilárdan álló márványkövön, — ne féljetek, nem inog meg! — a mi mennyei Atyánk szeretetén. Mikor imádkozunk, ezen a márványkövön állunk, úgy kezdjük el: «Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben! . . .» És amint a magas bolthajtások mind egy pontban egyesülnek, úgy az imádság minden kérése egy helyre száll: az Isten trónusához, s mindegyiket betetőzi ez az egy diadalmas bizonyosság, hogy a mi Istenünké az «ország, a hatalom és a dicsőség!»

Csodálatosan szép imádság ez! Külső alakjában is tökéletes. A Krisztus alkotó lelkének isteni fényét sugározza vissza.

És tökéletes a tartalma is. Mert mindent, a mit az ember szíve érez, lelke gondol, mindent, ami után vágyódik, amitől retteg, mindent megtalálunk benne. Óh hány imádságot alkotott már az ember lelke!... De a bölcsek legnagyobb bölcsesége, s a költők legékesebb művészete eltörpült az Úr imádsága mellett.

Ez mindenkinek az imádsága. Imádkozza az ártatlan gyermek, s reszkető ajakkal mondogatja az őszhajú öreg. Ringó bölcső fölött só-

hajtja az édesanya, s ezzel megy életharcba a tetterős férfi. Repeső szívvel imádkozza a boldog, s nehéz bánattól kesergi a szenvedő. Megcsendül a paloták termében, s otthon van a gunyhók széljárta falai közt.

Elmondhatja mindenki! Csodálatos imádság ez, mely mindig ugyanaz marad és mégis mindig változik! A szavak ugyanazok, de más lesz a csengésük, más lesz az értelmük. Egyszer az egyik szó nyer különös súlyt, majd a másik. Mindenkinek egyet mond és mégis egészen mást. Ha igazán imádkozunk, akkor mindenkinek a saját imádsága lesz, melyet csak ő imádkozhat el, melyet csak ő érthet meg.

Ez az imádság tanít meg arra, hogy hogyan kell imádkozni. Mikor el-elcsapongunk az emberi vágyak végtelen térségű mezőin és kérésre kérést halmoz el ajkunk, szelíden megállít utunkon; «várj csak! tarts egy kissé rendet! . . .» Mert ez az imádság kéréseinket osztályozza, s megmutatja, hogy a szükségesek közt is van szükségesebb és legszükségesebb.

Először is az Istenre tekint, mert ő az első. Az ő neve szenteltessék meg, ez a kiindulási pont. Ahol ez nincsen meg, ott nincs az imádságnak folytatása se. Mert aki nem tartja szentnek az Isten nevét s ezzel együtt magát az Istent, vajjon mondhat-e az imádságot? . . . Azután jön a második kérés: az isten országa, a békesség, a szeretet. És ha ez megvalósúl, akkor már ott vagyunk a boldogság kapujában, a hol az egyetlen törvény az Isten akarata.

Azután következik az ember. Menny után a föld. De abból a négy kérésből is, mely az emberre vonatkozik, csak egy kér testi jót, a többi az lelki kincsért, bocsánatért, megszabadításért, erőért könyörög.

Ebben az imádságban benne rejlik a mi egész életünk, a mi igazi életünk. A kérések egymásutánja és beosztása a mi vallásos világnézetünket fejezi ki.

Mikor imádkozol, vigyázz, vajjon nem állít-e meg a jó Isten: «várj csak! tarts rendet! . . .» Először az Isten, azutan az ember. Először a lélek, azután a test.

Aki azt hiszi, hogy ez könnyű dolog, az nagyon csalódik. Sokszor pörben állunk a mi Istenünkkel, s alkudozunk, hogy elégedjék meg könnyebb imádsággal. Sok könnyet elhullatunk és sok szenvedésen átvergődünk, míg végtére elérkezünk a fejlődés ama tökéletesebb fokára, hol ez az igazi imádság a lelkünk lélegzetvétele.

A hallei Francke-intézet.

Bizonyára erre gondolt *Luther Márton* mikor azt mondta: «az úri imádság a legnagyobb mártir a földön.» Lemorzsolják átérzés és megértés nélkül. Mikor mondogatják, a lelkük mélyén egy másik néma imádság rejtőzködik és ez egészen mást kér, mint az igazi imádság. Elnémítani csak lassankint lehet. És akkor is felfelébred, mint az emberi gyarlóság örök bizonysága.

Egyszer egy öreg ember, — fejét hóval hintette be az idő, s testét meggörnyesztette a szenvedés, — ezt mondta: «az úri imádságot

először megtanulni nagyon könnyű, jól megtanulni nagyon nehéz, jól elimádkozni pedig még nehezebb! . . .»

És azóta sokszor észrevettem, hogy az ajkam tudta, de a lelkem nem tudta. Mondtam, mondogattam, de a szívem remegve dobogott bele: «nem így mondtam, nem így akartam!...»

De az élet jó iskola, s a mi Istenünk sokra megtanít bennünket. Csak menjünk el mindennap a Krisztushoz, üljünk le lábaihoz és kezdjük mindennap előlről a tanulást: «*Uram, taníts meg minket imádkozni!* . . .»

Kapi Béla.

Az imádságos könyv.

(Folytatás.)

Mint a hogyan a napfény átragyog az elvonult zivatar után békésen hulldogáló esőcseppekben, Csorja Mártonné asszonyom forró könnyein azonképen mosolygott keresztül a boldogság a vett hír hallatára. Lelke könnyűvé lett, elfelejtette minden komorságát és csak egy vágya volt: visszontlátni gyermekét. Alig fejezte be férje a levél olvasását, türelmetlenkedve fordult hozzá:

— Mikor indulunk, édes uram?

— Hát elmenjünk!

— Hogyne, mit gondol!

— Elég jókor lesz reggel.

— Nem. Menjünk azonnal.

— Nem lehet, asszony, nincs még keresztlevél, anélkül mi sem érünk semmit.

— Az ám, — szólt közbe a levélhozó. — Pap lesz a, látom már. Az lesz, olyan igaz, mint ahogy itt állok. Majd ide hozzuk, épen nekünk való.

— Bizony, nem hozzák kendtek. Nem Zoltára való, jó ide a lévita is. Püspök lesz belőle, azt már én mondom.

— Ugyan, Márton! — feddette szeliden urát az asszony.

A jó Csorja Márton megröstelte, hogy idegen előtt így elszólta magát. De mikor már a gondolat is, hogy pap lesz a fiából, olyan szokatlan, olyan csodálatos és nagyszerű. Nem lehet azt szó nélkül megállni!

— Eredj már a tiszteletes úrhoz, Márton! — unszolta tovább. — Vedd ki a fiúnk keresztlevelét, mert ettől függ minden. Siess, hátha késő már most is.

— Megyek, feleség. Nem kell, hogy sarkalj, tudom, mi a kötelességem, mivel tartozom a fiamnak, — felelt vissza, aztán vette a kalapját, kilépett az ajtón.

Csorja Mártonnak ilyen különös érzelmei nem voltak soha, mint most. Pedig sok vitán ment keresztül életében, mégsem tapasztalta, hogy ennyire magán kívül juttathassa valami az embert. Mert magán kívül volt, jóformán azt sem tudta, mit cselekszik. Szinte elvette az eszét a váratlan öröm és a nagy reménység. Csak az utcán, mikor a hűs őszi szél arcába fújt, akkor kezdett komolyabban elmélkedni, meghányni-vetni az eseményeket. Mert nem tréfa dolog, ami bekövetkezett, meg kell fontolni százfélekép is, nehogy balul üssön ki s szomorú vége legyen. Lecsillapodott elmével átlátott annyit, hogy a fia nemeslelkű, szerető szívű, hálás gyermek, aki bár alig érett annyira, hogy önálló véleménye lehessen, nemcsak saját jövőjéről, de agguló szülőiről is gondoskodni akar. Az akarat pedig, ha nem is tett még, de tett lehet belőle s eredmény járhat a nyomában. Igaz, hogy a tanult emberek, ha jó módba jutnak, urakká lesznek, hamar feledik a multat, sőt akárhányan szégyenkeznek is miatta; s ha végkép eltüntetni nem tudják, legalább leplezni, a világ előtt takargatni igyekeznek. Mennyi erre a szomorú és utálatos példa! De hát, akik ilyet cselekszenek, azok gyermekkorukban nem hasonlítottak az ő fiához — az ő vére ilyen gazzá, ilyen aljassá nem válhatik Lehetetlen, hogy ilyenné váljék! Ha meg valamikor sikere lesz fáradozásának, jól tudja, meg van arról győződve, hogy munkája gyümölcsét és a jólétet, ha ád az Isten belőle, megosztja vele.

Épen a kastély parkja alatt haladt el, az ott folydogáló patakon próbált átlábolni, mikor valaki megszólította:

— Márton bácsi!

A finom, rezgő szoprán hangról mindjárt ráismert a kis grófnőre. Oda nézett feléje s észrevette, hogy a kerítés vasrácsai között kandikál át.

— Én vagyok, Márton bácsi! — biztatta az öreget.

— Kezét csókolom, Marika kontesz. Vigyázzon, ne másszék olyan magasra a kerítésen, mert leesik.

— Nem, ne féljen, szék van a lábán alatt, a lugasból hoztam ide, hogy jobban kiláthassak. Milyen jó, hogy erre jött, úgy örvendek. Régóta várom már. Azt hittem, hogy reám is haragszik.

Dehogy haragszom, nem haragszom én senkire, hát magára, Marika kontesz, hogy haragudnám? Hiszen, úgy szeretjük, olyan kedves, olyan jó volt hozzánk mindig.

— Hát Mózsi? Ő sem haragszik? Megbocsátott már Miklósnak?

— Meg. Nem olyan ő, hogy haragot tartson. Aztán most már úgy is mindegy. Talán nem is látják egymást soha az életben.

— Mit csinál Mózsi, Márton bácsi?

— Nincs otthon?

— Kint van a mezőn?

— Nincs a faluban.

— Istenem, hát hol? Talán valami baja esett?

— Nem esett neki semmi baja. Patakon van, azt írja, hogy diák lett s Marika kontesznek azt üzeni, lesz ő még úr is.

A kis leány bámulva csapta össze két kövér kezét s ujjongva folytatta:

— Milyen jó, szűz Máriám, akkor, ha úr lesz, elvehet engem feleségül . . .

Csorja Márton azt hitte a leányka oktalan beszédére, hogy rögtön elsülyed alatta a föld, meg is ijedett, mert ha meghallotta valaki, megint galiba lesz, minek szintén ő adja meg az árát. Futott is tovább, nehogy bajba keveredjék.

— Isten megáldja, méltóságos kontesz. Megyek, mert sietős a dolgom.

— Hová megy Márton bácsi?

— A tiszteletes úrhoz, a fiam keresztleveléért.

— Minek az?

— Reggel viszem Patakra, kell a nagytiszteletű igazgató-tanár úrnak. Node, Isten megáldja.

— Erre jöjjön vissza, Márton bácsi!

— Nem lehet, kontesz.

— Akkor én sirok egész éjjel s holnap egész nap.

Márton uram elvégezte a kálvinista papnál az ügyet s kezében szorongatta a drága papirost, mikor a válaszúthoz ért, nem tudta, arra menjen-e, amerre jött, vagy kerülővel járjon?

— Ej, — gondolta magában — csak van lélek a keresztyén emberben, nem engedheti, hogy holtra sírja magát egy ártatlan teremtés.

A part felé kanyarodott, ahol várta már a kis grófnő, ez kosarkát nyujtván feléje, amely tele volt süteménnyel.

— Márton bácsi — állította meg az egykori béresgazdát — ezt én küldöm Mózsinak. Átadja neki s megmondja, hogy én küldöm. Tisztelem . . .

Feleletet sem várva, a kosarat Csorja uram kezében hagyta és elszaladt.

A keresztlevél is, a süteményes kosár is eljutott másnap a pataki kollegiumba. Az írást, apja társaságában, felvitte Csorja Mózes I. gimn. osztálybeli tanuló azon módon a nagytiszteleltű igazgató tanár úrhoz és illendőkép átnyujtotta neki — hanem a kis kosarat eldugva őrizte, oda nem adta volna a hétfejű sárkánynak sem.

(Folytatjuk.)

Egy újkori apostol háza.

Az 1692-ik esztendőnek első napjaiban nagy sürgés-forgás volt a németországi Halle város tőszomszédságában, a kis Glaucha községben. Újonnan kinevezett lelkipásztora érkezett, őt várták lakói. Mind szegény nép volt ez, szegény nemcsak az anyagiakban, hanem a lelkiekben is. Előbbi papjuk nem volt lelkiismeretes pásztora a rája bizott nyájnak, nem igen törődött vele, nem gondozta s igy juhai elszéledtek, hitükben meggyengültek, erkölcsei meglazultak, eldurvultak és az emberek kezdtek inkább járni e világnak, mint Istennek útjain. Nem várt tehát valami rózsás helyzet az új lelkészre, Francke Hermann Ágostra. Szerető szive megesett a nép nagy nyomorúságán, mihez fogjon előbb, hol kezdje a munkát, hogy ezen a szegény népen, szegénységén, erkölcsi hanyatlásán segítsen. A hiveivel való folytonos érintkezés, a szegények és ügyefogyottak támogatása, a betegek vígasztalása csakhamar összebarátkoztatta a pásztort és a nyájat. A gyülekezet megszerette lelkészét, becsülte s egész bizalommal fordult feléje. Francke korán átlátta, hogy itt «előbbre való a testi a lelkieknél»: előbb híveinek szegénységét kell orvosolnia s csak aztán láthat a lelkek megmentéséhez. A tervvel hamar tisztában volt s hozzá is fogott a megvalósításához. Glauchában ez időtájt az volt a szokás, hogy a község legszegényebbje a hétnek valamelyik napján házról-házra járva gyűjtötte a könyöradományokat. Persze papjuk házát sem kerülték el. Hogy kerülték volna, hiszen ott voltak a legszivesebben látott vendégek. Nem nyujtotta ki nekik ajtón az alamizsnát hidegen, tán még kemény dorgálással megtoldva, mint egyebek szokták, hanem nyájas szóval házába hivta őket. Hogy betértek, az öregjét jobbra, a fiatalját balra állította, elővette a bibliát, a kátét, magyarázta nekik, imádkozott velük s mig emezeket oktatta, amazok is okultak. Igy szoktatta rá őket, hogy a testökkel együtt a lelket is táplálják s ne feledkezzenek meg arról,

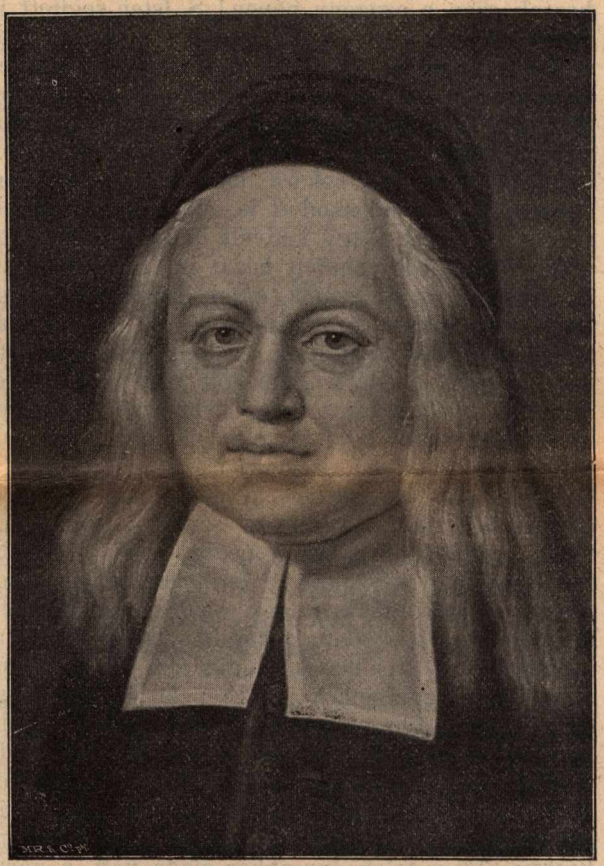

Francke.

a ki a szegényeknek gondját viseli. Szives örömest jöttek hozzá mindig, hisz szeretet várta, fogadta őket. Francket azonban nagyon elszomoritotta a gyermekek nagy tudatlansága. Egy ideig csak győzte pénzzel őket, hadd járjanak iskolába, de kisült hogy másra fordították. Diákjaival (mert Francke tanár is volt a hallei főiskolán), a lelkipásztorságra készülő ifjakkal perselyt hordott körül hetenkint a községben, de vajmi kevés gyűlt igy össze s a hivek adakozó kedve hamar lelohadt. Ekkor dolgozó szobájának falára függesztette a perselyt, melléje pedig e két biblai mondás: „*Akinek pedig vagyon e világi gazdagsága s látja az ő atyafiát valami nélkül szükölködni s bezárja az ő szivét az előtt, mi módon marad meg Istennek szerelme abban*“ (I. János 3, 17.) *és „kiki, a mint elgondolta, úgy cselekedjen; nem szomorúságból vagy*

kényszerítésből, mert a jókedvű adakozót szereti az Isten". (2. Kor. 9, 7.) Egy szép napon örömtől ragyogó arccal lépett felesége, Magda asszony elé „Négy tallér és 16 garas volt ma a perselyben — így szólt hozzá — ebből a szegények számára iskolát építek." Magda asszony tréfára vette a dolgot, de Francke bizony komolyan beszélt. S a szegények számára az iskola meg is lett. Hogyan? Ebből a kis összegből? Igenis abból, meg a többiből, a mi még begyűlt. Mert gyűlt még több is; nem hiába tudott Francke oly igazán és kitartón imádkozni. A megingathatatlan hit kiáltott fel ajkával az égbe: „Uram Istenem, vedd te kezedbe ügyemet, segíts meg engemet, hogy én is segíthessek ezen a szegény népen! S Isten segített is. Rövid pár hét alatt együtt volt olyan összeg, hogy annak kamataiból egy árva gyermeket el lehetett tartani. Igen ám, de egy árva helyett négyet hoztak neki. Már most melyiket válassza? Megtartotta mind a négyet, meg a többit is, a kiket még hoztak, úgy hogy nem sokára kilenczről kellett gondoskodnia. S gondoskodott is, elhelyezte tisztességes családoknál s egy kedvelt diákja oktatta őket. 1695 őszén már vehetett házat is, abba helyezte el árváit, kiknek száma egyre szaporodott, úgy hogy nem sokára azok 52-en lettek. Iskolájában szegény diákok tanítottak csekély pár garasért, majd ingyen ebédért. Nem telt bele sok idő és Francke iskolája híres lett. Tehetősebb emberek is kezdték hozzá küldeni gyermekeiket, hogy nála nyerjenek oktatást; ezek számára külön iskolát létesített, az úgynevezett polgáriskolát, a vidéki gazdagabb szülők gyermekei számára paedagogiumot, azoknak az ifjaknak pedig, a kik a felsőbb tanulmányokra készültek, a latin iskolát. Ez a sok intézet persze abban az egy házban nem fért el; egy másikat is kellett vásárolni. De a mint az iskolák és az árvaház is mindinkább bővültek, szaporodtak a gyermekek is. Francke belátta, hogy ha nem akar félúton megállni, külön tágas épületet kell építeni. Telket már választott. Ott terült el Halle és Glaucha vár falai között egy terjedelmes domb, azon tartotta a két város ifjúsága nyári időben mulatságait. Nem volt rajta más, csak néhány kocsma. Ez a telek épp akkor eladó volt, a pénze futotta, hát megvette. Akkor már sokan érdeklődtek az iskolája iránt, maga a fejedelem is s egy sereg magas állású úr. Biztatásukra hozzáfogott az építéshez. Volt akárhány kétkedő, ki hitetlenül rázta fejét, hogyan és mikor kerül tető alá ez az óriási épület, amikor nem tudja, honnan vegye hozzá a pénzt. Francke hite nem ingott meg; megsegítette az Úr eddig, nem vonja meg tőle kezét a jövőben sem. Hitében megerősítette a véletlen is. Amint 1698-ban ásni kezdték a fundamentumot, a munkások egy éremre bukkantak a következő felírással: „Jehova koronázza művedet". A domb sziklája adta a követ, a fejedelem s mások téglát, hívei a fuvart, segítették munkával, épület emelkedett épület mellett s 1701 husvét ünnepén készen volt minden. Megsegítette az Úr. Az isteni segítség maradandó emléke s az intézetnek jelszava gyanánt két sast vétetett az egyik falra, amint a nap felé törekszenek, alája pedig a prófétának eme mondását: „*Akik az Úrban bíznak, azoknak erejök megújul és szárnyukkal magasságra repülnek, mint a saskeselyük: futnak és nem fáradnak járnak és nem lankadnak meg*". (Jezs. 40, 31.)

Mikor Francke 1726-ban meghalt, az intézet magában foglalt hét iskolát, fiú- és leányárvaházat, a vidéki tanulók számára az otthonokat, tanítóképző intézetet, a keletindiai hittérítőintézetet, szegények és diákok százszámra nyertek benne ellátást. Volt könyvnyomdája, könyvkereskedése bibliaterjesztő intézete, gyógyszertára, melyek nagy hasznot hajtottak; volt majora, gazdasága.

Azóta két évszázad telt el, nagy változások történtek, Francke háza azonban fennáll ma is, sőt az idő folytán minden részében tetemesen megbővülve jobban virágzik, mint valaha s áldásaiban sok ezer gyermeket részesít. Az egyes intézetek közül egyik-másik rövidebb vagy hosszabb időre szünetelt, de felébredt újra s ma, midőn a porosz állam vette át az intézet kezelését, úgy az oktatásnak, mint jótékonyságnak terén ez az intézet utólérhetlen magasan áll.

Megvan mind a hét iskolája, kettős árvaháza, az egyes iskolák tanulóinak otthonai, tanítónőképző-intézete, áldásosan működik a bibliaterjesztő, a keletindiai hittérítő-intézet, a Callenberg-intézet a mohamedánok és zsidók megtérítésére, az amerikai protestánsok segélyezésére tett alapítvány, megvan a major, a gazdaság, a gyógyszertár, nyomdája és könyvkereskedése.

Halle városának egyik legszebb részét foglalják el az intézet épületei. Már külsejük megragadja az idegen figyelmét. Magas kőfalon belül kettős sorban húzódnak a régi magas épületek, zárt, befejezett egészet alkotva. Naponkint ezrével tódul be kapuján a tanulni vágyó ifjúság s sok száz elhagyott árva gyermek talál benne ellátást és nevelést.

Idegen ember, ki talán mást nem tud Franckeről, mint hogy ő alapította a róla elnevezett intézetet, bizonyára azt gondolná: Ez ugyancsak gazdag ember lehetett. S tényleg gazdag ember is volt Francke, nagyon gazdag, de nem aranyban vagy ezüstben, mert ennek nagy szeme volt nála. Becsesebb, maradandóbb volt az ő kincse. „Idegen, a mit itt látsz, szeretet és hit emelte," ezt olvashatni az intézet kapuján. Igen, szeretet és hit volt az ő gazdagsága. Az a gazdag szeretet, melynek fájt embertársának nyomora s az a kimenthetetlen, megingathatatlan hit, amely soha kétségbe esni, ellankadni nem engedte. Négy tallér s 16 garas volt a tőke, mellyel kereskedni kezdett s egy milliókat érő intézet épült belőle. És hány milliót költött két évszázadon keresztül a szegények támogatására, az árvák felnevelésére! Azt az áldást pedig, mely ebből az intézetből áradt, ki tudná, ki merné kifejezni számokban. Az ember kénytelen megalázni szivét az isteni kegyelem ama bősége láttára, mely eme férfiúban és az ő munkájában megnyilatkozott. De ne higyje senki, hogy a folytonos építkezések, földvásárlások, a növendékek tömegének ellátása, szóval az egész intézetnek létesítésére, bővítésére és fentartására szükséges pénz könnyen halomszámra gyűlt össze. „A jó

Isten — mondja maga Francke — mindig csak szemenkint adta, annyit, amennyi éppen szükséges volt, hogy az imádkozást soha abba ne hagyjam.“

Ez az erős vallásosság volt ereje, mely ily nagy dolgokra segitette. Szerencsés keze is volt, minden sikerült neki, a mihez hozzáfogott.

Arra az emlékre, melyet hálás tisztelői állitottak neki az intézet kertjében, e szavakat vésték: „Jót tett s nem fáradott el benne“ és „Arat szüntelen.“ Találóbban nem adózhattak nagyságának.

A nagy férfi életének rajzolását ott kezdtük, amikor Glauchába ért. Hadd mondjam el néhány szóval élete megelőző szakának is történetét. 1663-ban születet Lübeck városában, ahol atyja ügyvéd volt. Több iskolán tanúlt s már 14 éves korában főiskolai tanulmányokhoz fogott. A theologiai pályát választotta, de különösen vonzották a görög és keleti nyelvek, a melyeknek tanára is lett. Először a lipcsei egyetemen tanárkodott, a hol a Szent Irást is magyarázta. Maga mondja, hogy ebben az időben inkább az emberek tetszését kereste mint Istenét s az volt főtörekvése, hogy híres emberré legyen. Kétségek gyötörték, mig egyszer az ő szivébe is bevilágított az égi fény, gondolkodását egészen megváltoztatta, kegyes hivő lett belőle. Így tanitott is: élő keresztyénséget hirdetett, mely nem a betűhöz ragaszkodik, ami megöl, hanem a szellemet hangoztatta, a szív kegyes érzelmeit ápolta.

Tanitásaért sokan megtámadták: Lipcsét el kellett hagynia. Erfurtba ment lelkésznek, de ellenfelei itt sem hagyták békében. Lelkesedéssel fogadták s másfél év multán titokban kellett a városból távoznia. Nem értették meg nemes akaratát, szeretetét. Így került azután a kis Glaucha községbe, ahol új, dicsőbb, áldásosabb pálya nyilt előtte.

Jelszava volt: „Egy csipetnyi élő hit többet ér, mint egy mázsa tudás és egy csepp szeretet nemesebb, mint minden titok tudásának tengere“. Istenbe vetett bizodalma nem szégyenült meg: az Úr nagy dolgot cselekedett alázatos szolgájával.

Ráskai Pál.

A kőszén.

(*Mese.*)

Az erdő fái alkonyattájba
— Az emberszólás ilyenkor járja, —
Összedugták lombkoronájukat.
«Halljuk! Halljuk!»
S a juhar kifakad:
«A piperére nem sokat adok,
De szó, mi szó! Elég karcsú vagyok,
A népdal is nem egyszer emleget:
Csak lefőzöm a mocskos kőszenet? !»
S szólt a nyír! «Ezüst minden levelem,
A szellő naphosszat enyeleg velem,
S megremegek kéjben a csókjától:
Elvárhatom az egész világtól,
Hogy többre becsül, mint a kőszenet.»
«S kit csodálna, hogyha nem engemet»
— Szólt a fenyő — «az emberhad, hiszen
A zöld színem soha nem veszítem?
Az örökélet jelképe vagyok.»
«No, arra éppen nem sokat adok,»
— Így a tölgy — «hisz' por és hamu leszünk;
De, míg a világon számot teszünk,
Én, a királytok méltán kérdhetem:
Hogy' mer mérkőzni a kőszén velem? !»
«Vonjuk kérdőre!» felzúg az erdő.
«Te földalatti patkány bújj elő!
Halljuk magadtól, mi az érdemed!
Az emberhadat meg mivel nyered?»
S a kőszén szólt: «A föld alatt lakom,
Se virágom, se délceg alakom,
De a gúny nyila el mégsem talál:
Ha kunyhó és palota nyitva áll
Előttem, tudom, hogy nem engemet,
Csak azt a fényt, csak azt a meleget,
Becsülik meg, amely onnan felül
Mások javára bennem összegyül;
S ámbár magam füst és hamu leszek,
Ha, mit rám bíztak, elvégezhetem,
Szivesen várom az enyészetet.»

Albert József.

A NAGY VILÁGBÓL.

A kártyabálvány. Egy napilapból olvastuk a következőket: „Egy kaszinó ügyei. Szatmárnémetiből jelentik nekünk: Az erdődi kaszinóban a mult évben a hazárdjáték erősen el volt terjedve, melyet azonban a kaszinó közgyűlése Sándor Lajos ottani albiró indítványára betiltott, majd azonban később ismét megengedett. Ezen utóbbi határozat ellen Sániel Sándor járásbiró és Sándor Lajos albiró fellebbezést adtak be a belügyminiszterhez s a fellebbezésben erős kifejezésekkel illették a közgyűlés eljárását. A fellebbezést Eötvös Róbert erdődi főszolgabiró, a kaszinó helyettes elnöke újabb közgyűlés elé vitte azzal, hogy az illetők ellen szerezzenek elégtételt. Telek István uradalmi tiszt indítványára a közgyűlés megbotránkozását és megvetését fejezte ki titkos szavazás útján. Erre a két járásbiró feljelentést adott be rágalmazás és becsületsértés miatt az erdődi járásbirósághoz, mivel azonban e helyen érdekeltek, kérelmükre a kuria a szatmárnémeti járásbiróságot delegálta. Ma folyt le az ügyben a tárgyalás, mely reggeltől egész estig tartott. A biróság Rebay uradalmi intéző és Telek István uradalmi tiszt vádlottakat bűnösöknek mondta ki és 100—100 koronára átváltoztatható 10 napi fogházra ítélte őket, mig a többi vádlottak ellen az eljárást beszüntette. A tárgyaláson az egész ügyvédi és birói kar jelen volt.“

Valamivel előbb olvastuk, hogy a párisi rendőrség kiutasított két magyar grófot hazárdjáték és kártyacsalás miatt. Budapesten közbeszéd tárgya, hogy előkelő klubokban valóságos kártyaorgiák vannak, amelyek estétől világos virradtig tartanak és testi-lelki kimerüléssel érnek véget. Akárhányszor hire jár, hogy szemes-füles rendőreink szétrobbantanak egy-egy kártyabarlangot, amelyben hivatásos hamis játszók avatatlan áldozatokat fosztogatnak.

Mit bizonyít ez? Hogy nemzetünknek, fajunknak nagyon sok a fattyúhajtása s hazánk valósággal az élősdiek paradicsoma. Alig van nép, amely annyira tudna lelkesedni a munkáért, s egyúttal a munkakerülés legszomorúbb jelenségeit mutatja. Sehol e széles világon nincsen oly gazdag aratása az osztálysorsjátéknak, a lóversenyfogadásnak, kártyának, minden szerencsejátéknak, mint nálunk. A játéknak azt a fajtáját, amely anyagi érdek nélkül pusztán pihenőül szolgál a léleknek, ártatlan kedvtelés és dévajkodás, amit sem erkölcs, sem törvény nem tilt, nem itéljük el. Utána újult kedvvel s erővel fognak a munkához, vagy térnek családjuk körébe. A játéknak azonban vannak betegjei, a kiket a szenvedély tart fogva; akik nem a pihenést, hanem a lelki izgalmat, a kétes vergődés bizonytalanságát keresik mint életcélt, vagy pedig az anyagi haszon vágya hajtja őket. Akármelyik vágy az igazi rugó, sorsuk voltaképen szánni való; betegek ők, akiket gyógyitani, megmenteni nehéz, mert betegségük forrását, kezdetét homály fedi. Vannak azután gonosz indulatú bűnösök, akik a játékot p. o. a kártyát a tájékozatlanok kifosztására használják fel. Egyenesen vadásznak az utak fejein a hiszékeny népre; mézes-mázos beszéddel lépre csalják s ha pőrére vetkőztették, kidobják. Törvényeink meglehetős enyhén bánnak az ilyen fosztogató bandával; a köztudat nem itéli el oly élesen, ahogy érdemelné. Azt aki három napig tűrt éhség csillapitására végre kenyeret lop, súlyosabban büntetik a kártyakozáknál, aki legtöbbször költséges passziók kielégitésére kártyával fosztogatja embertársait. A két dolog pedig lényege szerint ugyanaz: lopás, más tulajdonának elidegenítése. Néha az is megesik, hogy a győzelmes kártyahős jótékony alapitványokat tesz busás nyereségéből, mintha védekezni akarna Isten előtt. A köteles dicséret és jegyzőkönyvi kivonat, a sajtó magasztalása kijár érte jutalmúl és senkise kérdi: vajjon a magadéból adsz-e?

Itt is látszik, hogy nálunk nagyon meggyengült az erkölcs s nem tudjuk a veritéket úgy tisztelni, amint méltó. A vagyonnak túlságos nagy becset tulajdonitunk s nem törődünk a forrás tisztaságával. Bevált rajtunk az üdvözitő mondása: megízetlenedtünk és szükségünk van ismét az evangélium ízadó savára. Oda forduljunk, meritsünk tiszta forrásából s megtisztul tőle a közélet fertőzött vize.

VEGYES.

Egyházi felügyelő választása Óbudán. A III. kerületi (óbudai) ág. hitv. evangélikus egyház május 3-án tartotta közgyűlését Scholtz Gusztáv evang. püspök elnöklése mellett, a melynek egyetlen tárgya a Martin Sándor halálával üresedésbe került gyülekezeti felügyelői állás betöltése volt. A nagyszámban összegyűlt egyháztagok egyhangúlag és lelkesedéssel Szalay Sándor dr. székes-fővárosi tanácsjegyzőt választották meg felügyelővé, a kit a püspök a közgyűlés színe előtt iktatott be az állásba. Az új felügyelő valláserkölcsi érzéssel telt, lendületes beszédben adta meg a programmját és mondott köszönetet hitsorsosai bizalmáért. Másodfelügyelővé Martiny Dezső pomázi jegyzőt választotta meg. Az új felügyelő régi ároni család sarjadéka. Fia Szalay Sándor néhai nagybaráti, vései és nagyszőllősi lelkésznek és dédunokája a boldog emlékezetű Beliczay Jónásnak, aki Kemenes-Hőgyészen egy emberöltőt meghaladó időn át volt lelkész, esperes és Kis Jánosnak legmeghittebb baráti köréhez tartozott. Életrajzát Karsay Sándor püspökünk irta meg. Szalay Sándor, akinek bátyja László az atyja nyomdokába lépett, s a kinek két sógora is érdemes és munkás evangélikus lelkész (Madár Mátyás és Németh Pál), családjának ősi szellemét és hagyományait gyümölcsöztetni fogja új bizalmi állásában. Óhajtjuk, hogy Óbuda, mely hallomás szerint önállóságra törekszik, benne a fáradhatatlan vezért, ő pedig gyülekezetében kedves munkamezőt találjon! Szép beköszöntő beszédét itt közöljük:

Méltóságos Főpásztorunk! Tisztelt közgyűlés! Hálás szivvel mondok köszönetet főtisztelendő és méltóságos uramnak kegyes szavaiért és ama bizalomért, amellyel engem az óbudai ág. hitv. evang. egyház felügyelői tisztére emelni méltóztattak. Ezt a hálát nemcsak szóval fejezem ki, hanem mélyen érzem is, mert ismerem, tudom a felügyelői állás jelentőségét. De érzem súlyát is. Képes leszek-e megfelelni azoknak a kivánalmaknak, melyeket a keresztyénség első vezérei, az apostolok az egyház kormányzóitól elvártak? Oda állhatok-e a hét férfiak sorába, kiknek jóbizonyságuk vagyon és kik a szent Lélekkel és bölcsességgel teljesek? E kétségeim még fokozódnak az által, ha visszagondolok arra a nemes férfiúra, ki e tisztséget előttem betöltötte és akinek sikerült az egyház kiépítésének eszméjét a szivekbe mélységesen beleoltani.

Ha mindezek daczára eltökéltem magamat arra, hogy e diszes helyet a tisztelt gyülekezet előtt férfias határozottsággal és Isten előtt való alázatossággal elfoglaljam, az bírt rá egyrészt, hogy gyermekkoromnak, sőt életemnek oly sok emléke fűz evangéliumi szentegyházunkhoz, másrészt meg hitsorsosaim bizalmának ily megnyilatkozása viszont tiszteletet s egyszersmind kötelességet ró reám. Kötelességet, hogy velük egyetemben munkálkodjam egyházunk javára s az Isten dicsőségére!

Tisztelt közgyűlés! Ha vizsgálom protestáns egyházunk kormányzásának alapelveit, rájutok arra, mi volt az, amely ezen annyit üldözött, s annyit, szenvedett vallási és erkölcsi szervezetet fentartotta, sőt fejlődését biztosította . . . A szabadság és szeretet! . . . A szabadság, amely a hitélet gyakorlatában tág teret ad a hiveknek, az önkormányzatot az egyház közjogi viszonyok egész területére kiterjeszti és a mely az egyetemes papság elvét hirdeti . . . A szeretet, a Krisztusi szeretet, mely a betlehemi jászoltól a keresztig, sőt azon túl is tart, amely nem ismeri a kiátkozást és még imádságában is megbocsát az ellenünk vétkezőknek! . . . Ezek a magasztos és szent elvek fognak vezérelni működésemben mindenkoron.

Nem tekintem azonban tisztemet a tekintély formai öregbitésének, nem tartom az egyházi felügyelőt a vezéri jogok teljes birtokosának, — csupán e szent gyülekezet tagjainak első sorában kérek helyet, hogy lelkem egész készségével munkálkodhassam egyházunk tovább épitésén, az oly rég elnémult harangok megszólaltatásán, a különböző felekezeteknek egymásközti békéjén és az élő kövek, a hivők hitbéli megerősitésén és boldogulásán.

Az eszmény: a gyülekezet teljes önállóságának elérése! Vajha mi mindnyájan, kik búzgósággal és igaz készséggel törekedünk e célra, látnók meg, hogy az ige hirdetésének szolgálatában folyton szorgalmatoskodva, tagjainak hit és erkölcsi szükségleteit kielégitve, kis gyülekezetünk is mielőbb besorakoznék azok sorába, melyek védőbástyái a protestáns szellemnek és termelői az apostoli nemes cselekedeteknek.

De, tisztelt közgyűlés, a zsoltárok ihletett irójának szavai szerint: „Ha az Ur nem épiti a házat, hiába fáradnak akik azt épitik.“ Az ő segedelmét és ingyen kegyelmét kérem én is ez ünnepélyes órában, minden mi munkánkra. Óh! szálljon le tőle hozzánk az áldás, de legyen az Övé a dicséret és a dicsőség is. Még egyszer köszönöm a megtiszteltetést.

Esperes- és felügyelőválasztás. A csanád—csongrádi ág. hitv. ev. egyházmegye elnökségének hat éves mandátuma lejárt. Az új választás alkalmával beadott szavazatokat a Saguly János pitvarosi lelkész és Martens Cézár egyházközségi felügyelő elnöklete alatt Mezőhegyesen összeült bizottság bontotta fel és kihirdette, hogy az egyházmegye elnökének ezúttal is Hász Antal tótbánhegyesi nagybirtokost és Petrovics Soma szentesi lelkészt választották meg. Az egyházmegye felügyelőjét és esperesét ezúttal harmadizben éri ez a kitüntető bizalom. Részünkről a kipróbált régi munkásokat hitrokoni bizalommal és szivbeli szeretettel üdvözöljük az új időszakasz küszöbén és további eredményes munkásságot kivánunk.

Házasság. Szép családi ünnepet ült agg patriarchánk, Sárkány Sámuel május 6 án Pilisen. E napon adta férjhez Erzsike leányát Jakabfi György evang. lelkészhez, aki a pilisi népes és szép multú egyházban utóda lett. A közszeretetben álló áron i családot e kedves ünnep alkalmából mi is őszinte örömmel üdvözöljük s áldást kérünk Istentől az agg patriarchára s élete hű támaszára, áldott hitvesére — örömöt és sok boldogságot az új házasság útjára.

Evang. Egyházi Értesítő. A külföldi nagy gyülekezetek példájára Budapest-balparti anyaegyházunk is (pesti magyar) állandó szoros kapcsolatot kivánt teremteni a központi szervezet és az egyházhivek között. Kisebb gyülekezetekben erre ritkán van szükség; ott a hivek és papjuk között sűrű az érintkezés, népesek a gyülések. Budapesten azonban részint a nagy lélekszám, részint a távolság, részint az élet ezer követelése, a hivek elfoglaltsága ezt majdnem lehetetlenné teszi. Tehát hézagpotló ily egyházi értesitő kiadása s csak helyeselni lehet a pesti magyar egyház elhatározását. A szerkesztéssel az egyháztanács a hitoktatás igazgatóját, Majba Vilmost bizta meg. Az első szám meg is jelent, fölötte változatos tartalommal. Az első szám mindazt tartalmazza, amiről a választmánynak a közgyűlés előtt be kell számolnia: az istentiszteleti rend, a tisztviselők sora, az egyháztanács jelentése, alapitványok, egyletek számadása stb. Az első szám részletes ismertetését a következő számra hagyjuk. A megjelenést évnegyedenként tervezik. Mi azt hisszük, a gyakorlati szükség előbb-utóbb meg fogja kívánni a hónaponként való megjelenést. Itt emlitjük meg, hogy a budapesti ref. egykázközség szintén ad ki ilyen értesitőt, amelynek szerkesztője Szőcs Farkas theol. tanár és havonkint jelenik meg. Az evang. egyház értesitőjénél szerencsés gondolatnak tartjuk, hogy az egyház cselekvényes tagjai—ingyen kapják. (A reformátusok csak előfizetés útján).

Egy igazi hős. Stockholmban egy kormosruhájú, de aranyszivű kéményseprőségéd a nap hőse ez idő szerint. Lindberg Nils Ágostonnak hivják és emberéletet mentett meg, mint mondani szokták: „a saját élete veszélyeztetésével“. Életet veszélyeztetni egy más életért, mindig derék cselekedet, de a hősiesség, ahogy ez az egyszerű ember tette kockára az életét, megérdemelne egy új dalt a derék emberről. Lindberg Nils, egy külvárosi kéményseprőmester fiatal segédje szokott útjára indult néhány héttel ezelőtt egy nálánál kisebb fekete emberrel, az inasgyerekkel. Egy mulatóhely kéményét kellett volna kitisztitaniok Amig a segéd lenn az udvarban készült hozzá a munkához, az inas felment a háztetőre s hozzá akart látni a kéménytisztogatáshoz De kéményt tévesztett és a mulató kéménye helyett a gépház füstkatlanába ereszkedett le. Lindberg Nils utóbb a szokásos jelzéssel ellenőrizni akarta a fiút s nem kapott feleletet a kéményből. Rosszat gyanitva, felment a háztetőre s midőn megtudta, hová lett a fiú, hosszas fontolgatás nélkül maga is leereszkedett a füstkatlanba, mely forró füsttel volt tele. Meg is találta odalenn azt, a kit keresett, de a halállal küzdő fiú görcsösen belekapaszkodott a lábába s majd hogy őt is végső veszedelembe döntötte. Igy hát nem lehetett megmenteni a szerencsétlent. Lindberg Nils erőszakkal kiszabadította magát az inas kezéből és szerencsésen feljutott a háztetőre. De nem azért mentette meg a saját életét, hogy veszni hagyja a másikat. Gyorsan leereszkedett a tetőről s a gépházba sietett, hogy onnan közelitse meg a halál torkában levőt. De a gépház ajtaja zárva volt. Vesztegetni az időt nem lehetett. Lindberg bezúzta az ajtó üvegtábláit, kitépte a vasfoglalatot, berohant a gépházba, felszakitotta a kazánok fölött levő nyilást és a méternyi magasságra felcsapó lángon

át, perzselődve és fuldokolva felkapaszkodott a füstkatlanba, ahol már aléltan hevert a fiú. Még egy perc: felkapta és a nyakába kerítette a halálán lévő gyermeket és erejének végső megfeszítésével, már összeperzselődött kézzel és lábbal, égő ruhában a háztetőre jutott, onnan azután már úgy vitték le őt magát is a fiúval együtt. Hőstettéről jelentést tettek a királynak is és a stockholmi hivatalos lap a minap közölte Gusztáv király rendeletét, mely tudtul adja, hogy a svéd király Lindberg Nils Ágoston stockholmi kéményseprősegédnek, királyi levéllel egyetemben, a polgári arany érdemrendet adományozta.

Lelkészválasztás. Értesítettük már egyízben olvasóinkat, hogy a pesti deáktéri magyar és német egyházak készülnek lelkészt választani. A *magyar* egyház ezért elhatározta, hogy vendégszónoklatra felkéri Raffay Sándor pozsonyi theol. tanárt, Kapi Béla körmendi lelkészt, Geduly Henrik nyiregyházai lelkészt és Kovács Sándor pozsonyi theol. tanárt, lapunk szerkesztőjét. A két első jelölt vendégszónoklatát már megtartotta, a két utóbbi f. hó 24, illetve 31-én fog bemutatkozni. A *német* egyház, mint halljuk, a jelenlegi helyettes lelkész, Broschko G. Adolf és Steinacker Roland segédlelkész, meg Scholtz Ödön ágfalvai lelkészek között fogja a választást megejteni.

JÓ KÖNYVEK.

Kétszáznegyven esztendő az egyház szolgálatában. Ilyen cím alatt rendkivül érdekes és szépen illusztrált könyv került ki a minap a sajtó alól. Sztehlo Kornél, egyetemes egyházunk ügyésze és budai egyházunk felügyelője művelődéstörténeti képek formájában megírta családja részletes történetét az időtől fogva, hogy az első Sztehlo az evang. egyház szolgálatában feltünt A tollat az utód hálás szive adta a szerző kezébe, — de a könyv szorgalmas a jellemző vonásokat meglátni, felkutatni a tudó s éles itéletű elme műve, amelyet a tanulni vágyó haszonnal olvas értékes anyagáért, s több érdekes gondolatáért. az épülést s élvezetet kereső pedig a melegségért, amely az egész könyvön elömlik. A nagyszámu illusztrációk, hasonmások, arcképek stb. szintén a szerző szorgalmának és müizlésének bizonyságai; nem csupán családtörténelmi emlékek, hanem bárkit érdekelhetnek, akik egyházunk történelmét nem pusztán a külső adatok, jegyzőkönyvek és nevek, életrajzi vázlatok tömegében keresik, hanem van érzékük a művelődéstörténeti részletek iránt, A muukát illetve a Sztehlo-család történetét részletesen fogjuk ismertetni s belőle mutatványt is közlünk. Most csupán hírül adjuk a munka megjelenését, amelynek kiállítása a Hornyánszky-cég ízlését, gazdag technikai felszerelését bizonyítja.

Pályázat Koszorú-füzetekre. A *M. Protestáns Irodalmi Társaság* pályázatot hirdet *Koszorú* czimű kiadványsorozatának 1908. évi tiz füzetére. Kivántatnak evangyéliomi keresztyén vallásos és erkölcsi elbeszélések, életrajzok, jellemképek, traktátusok prózában vagy versben. Tartalmilag az a fő, hogy az evangyéliom lelke és ereje lüktessen bennök. Alaki szempontból szükséges, hogy népszerű modorban, tősgyökeres magyar nyelven szóljanak, hogy a nép és a gyermek is megérthesse. A füzet terjedelme egy kis nyomtatott ívnél rövidebb és másfél ívnél hosszabb nem lehet. A díjazott és kinyomatott dolgozatok a MPIT. tulajdonává lesznek és nyomtatott ívenként ötven koronával díjaztatnak. A pályázat nyilt, jeligés levélke nem szükséges. A kéziratok legkésőbb *f. évi július 1-ig* a társulat titkárához (Budapest, Kálvin-tér 7. sz.) küldendők be. A választmány határozatából Budapest, 1908. április 15-én. *Szőts Farkas*, a MPIT. titkára.

Luther-Társaság.

A Luther-Társaság pénztárába 1908. évi április hó 1-től 30-ig befolyt összegek kimutatása:

1. Rendes tagoktól évi 8 koronával 1908-ra: Nagyalázsonyi egyház, Iglói ev. elemi és polg. leányiskola, Burdaki Lajos, Uraiujfalusi egyház, Justitorisz Kálmán, Vrabel Vilmos, Sztranczavszky Géza, Vönöczki egyház, Somlyóvidéki ev. lelk. kör, Nagyszőllősi egyház, Pfeiffer János, Répcelaki ev. nőegylet, Daray Vilmos; *1906 és 1907-re:* Kiss Árpád.

2. Alapító tagok kamatfizetése 1907-re: Laszkáry Gyula Romhány.

3. Fiókegyleti rendes tagoktól évi 4 koronával, 1908-ra: Frecska Soma, Fajfuik Pál.

4. Fiókegyleti pártoló tagoktól évi 1 koronával 1907 és 1908-ra: Varga Pál.

5. Evang. Családi Lap előfizetőitől Hornyánszky czég útján 46 K 80 fill.

Összesen befolyt 186 K 80 fill.

Budapest, 1908. május 1.

Bendl Henrik
társ. pénztáros.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

Olvasóinkat kérjük, hogy az előfizetési díjakat s reklamációt ne a szerkesztőhöz küldjék, a ki úgy sem intézheti el, vagy csak nagyon későn, — hanem a kiadóhivatalba. (Szentkirályi-u. 51a.)

Sztankay F. Selmecbánya. Az eperjesi vértanúk ünnepe június 11-én lesz. A részletes programmot mi is közöljük.

Énekeskönyvek, imakönyvek egyszerűbb és díszes kötésekben; keresztelési, konfirmációi és esketési emléklapok magyar, német és tót szöveggel, igen díszes kivitelben; konfirmációi emlékkönyv díszkötésben 3 K 50 f. és 6 koronás kiadásban; Luther Márton arcképe, színes nyomásban, kisebb 25 fillér, nagyobb alakú 2 korona, rézmetszetű kisebb kiadás 80 fillér; képes levelező-lapok Luther színes nyomású arcképével 8 fillér; vizsgai jutalomkönyvecskék és más valláserkölcsi iratok, valamint minden más hazai és külföldi munka kapható:

A LUTHER-TÁRSASÁG EV. KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN
BUDAPESTEN, VIII. ker., Szentkirály-utcai 51/a. sz.

Könyvjegyzék ingyen.
Vidéki elárusítók jutalékban részesülnek.

KÉPEK
A LUTHERTÁRSASÁG EVANG. KÖNYVKERESKEDÉSÉBŐL,
Budapesten, VIII., Szentkirályi-utca 51/a.

Luther Márton arcképe. *Rézmetszet.* A kép nagysága 11×10 cm., margóval együtt 30×72 cm. Ára portomentesen szállítva 1 korona.

Olajszínnyomás. A kép nagysága 51×39 cm. Ára 2 kor., portomentesen szállítva 2 kor. 50 fillér.

Melanchthon Fülöp arcképe. *Rézmetszet.* A kép nagysága 11×10 cm., margóval együtt 30×27 cm. Ára portomentesen szállítva 1 korona.

Olajszínnyomás. A kép nagysága 51×39 cm. Ára 2 kor., portomentesen szállítva 2 kor. 50 fillér.

Több példány megrendelésénél a csomagolás és porto csak egyszer számíttatik.

Nagyon szép ajándék.
LUTHER MÁRTON MŰVEINEK
I—III. kötete, magyar nyelven. Egy-egy kötetnek ára díszkötésben 8 kor. 50 f. Megrendelhető az Ev. Theol. Otthonban, Pozsony, Konvent-u. 13.

ÉVZÁRÓVIZSGÁKRA és ünnepi emlékkönyvül ajánljuk **Vaday József** *protestáns jellemképző, hithűséget és hazafiságot* ébresztő, részben egyházkerületileg is approbált és ajánlott **ifjúsági könyveit** (Réthy és Goró rajzaival illustrálva). Ezek:

1. **A protestáns jellem.** Iskolakötés 1 K. Díszkötés 1·60 és 2 K.
2. **A protestáns lelkület.** Díszkötés 1 K és 1·30.
3. **Tanulók erkölcsi és hazafias Vezérkönyve.** Díszkötés 1·30 és 1·80 K
4. **Rákóczi és a kurucvilág.** Dísz. 2 és 3 K.
5. **Rákóczi jön.** Emlékfüzet 70 fill.

Mindezen könyvek megrendelhetők **Vaday József** közs. isk. igazgatónál **Nagyváradon.**

Konfirmandusok számára alkalmas ajándékok.

Bibliai olvasókönyv. Szemelvények a szentírásból. Károli Gáspár fordításának átdolgozott kiadása szerint szerkesztették *Adorján Ferenc, Hetvényi Lajos* és *Jausz Vilmos*. Képekkel és térképekkel. Ára 2 K 40. fill.

Gyurátz Ferenc: **A hit oltára.** Imakönyv evang. keresztyének számára. Vászonba kötve 1 K 60 fill., tokban 1 K 80 fill., fekete bőrbe kötve, aranymetszéssel 6 K, borjúbőrbe kötve, párnázva 8 K.

Paulik János: **Konfirmációi emlékkönyv az ev. prot. serdülő ifjak és hajadonok számára.** Vászonba kötve 3 K 50 fill., díszkötésben 6 K.

Payr Sándor: **Hárfahangok.** Vallásos költemények gyűjteménye egyházi és iskolai használatra. Díszkötésben 5 K.

Sántha Károly: **Buzgóság könyve.** Fekete bőrbe kötve aranymetszéssel 6 K.

Kaphatók:
a Luther-társ. Ev. Könyvkereskedésében,
Budapesten, VIII. ker., Szentkirályi-utca 51/a.

Most jelent meg és kapható
a Luther-t. Ev. Könyvkereskedésében
Budapesten, VIII., Szentkirályi utcza 51/a.

Harangszó

Hat vallásos ének zongorakisérettel

Szerzé
KAPI GYULA

TARTALMA: 1. Mi Atyánk ki vagy a mennyekben... 2. Fáradt fejem hová hajtsam? (Sántha Károly.) 3. Óh, hogy adhassak hálákat? Petrőczy Kata Szidónia.) 4. Tehozzád, óh Uram. emelem föl lelkem. (XXV. zsoltár) 5. A mélységből küldöm sóhajom. (Gyurátz Ferenc) 6. Az Úr én pásztorom. (XXIII. zsoltár.)

Ára 3 korona

Egyházi zeneirodalmunk eddig oly szegény, hogy a művelt protestáns családok bizonyára hálával fogadják *Kapi Gyula* veterán egyházi zeneszerzőnknek ezt a legújabb füzetét.

Luther Márton Műveinek
IV. kötete

április végén megjelent s a megrendelőknek május közepén szétküldetik. — Több egykorú hasonmással. — E kötet az egyházszervező iratokat foglalja magában.
A fordítók: Dr. MASZNYIK ENDRE, RÁJTER JÁNOS, MAYER ENDRE, PAULIK JÁNOS, MÁRTON JENŐ, HAMVAS JÓZSEF, HÖCK JÓZSEF.

A 31 íves kötet ára az egész mű megrendelőinek fűzve 6 korona, angol vászonkötésben (barna, sötétzöld vagy világoskék színben) 8 korona 50 fillér.

Aki a mű árát május hó 20-ig megküldi, a könyvet bérmentve kapja.

Bolti ára 8 kor., angol vászonkötésben 10 kor. 50 fill.

Ellenkező esetben utánvétellel, mely esetben a vitelbér a megrendelőt terheli.

RENDKÍVÜLI KÖNYVÁRLESZÁLLÍTÁS!

Ünnepi és konfirmációi ajándékul felettébb alkalmas mű *KOVÁCS SÁNDOR* pozsonyi theol. akad. tanár

Keresztyén imádságos könyve,

amely a **szerzőnél Pozsonyban** megrendelhető különféle kiadásokban. **Nagyobb megrendelés esetére** rendkívüli árleengedés: — Nevezetesen: I. legalább **10 példánynál:** csinos kötésben **1 kor. 60 fill. helyett 1 kor.**, fehér elefántcsont utánzatú kötésben **8 kor. helyett 5 kor.** — II. legalább **25 példánynál:** csinos kötésben **1 kor. 60 fill. helyett 80 fill.**, fehér elefántcsont utánzatú kötésben **8 kor. helyett 4 kor.** egy példány ára. Ajánljuk a nagytiszt. lelkész és vallástanár, valamint a tanító urak figyelmébe. Aki a könyvek árát előre megküldi, a csomagot **bérmentve** kapja, ellenkező esetben **utánvéttel**. Aki csak hosszabb idő mulva akar leszámolni, azzal külön megállapodás létesülhet.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udv. könyvnyomdája, VI., Aradi-utca 14. 42.006.